

Sygn. akt I CSK 322/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej [...]

przeciwko Miastu W.

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie pozwanej – [...]

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 kwietnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 29 maja 2013 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem częściowym z dnia 30 marca 2010 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił powództwo Spółdzielni Mieszkaniowej [...] przeciwko miastu W. o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli o oddaniu powodowej Spółdzielni w użytkowanie wieczystego gruntu oraz przeniesieniu odpłatnie własności budynków, innych urządzeń i lokali w zakresie działek 4/4 i 4/5 z obrębu 1-1-27 i działek 4/9 i 4/20 z obrębu 1-10-29, objętych decyzjami o ustanowieniu użytkowania wieczystego z dnia 11 kwietnia 1978 r., z dnia 21 sierpnia 1989 r., z dnia 21 sierpnia 1989 r., z dnia 9 marca 1990 r., z dnia 9 marca 1990 r.

W jego uzasadnieniu wskazał, że o braku przesłanek do uwzględnienia powództwa w tej części na podstawie art. 208 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm. - dalej u.g.n.) przesądził ostatecznie Sąd Apelacyjny w wydanym w tej sprawie wyroku z dnia 30 listopada 2007 r. Do rozważenia w obecnym rozpoznaniu sprawy pozostało zatem, czy zostały spełnione przesłanki z art. 204 u.g.n., a w szczególności, czy stronie powodowej służy prawo użytkowania przedmiotowych działek. Kwestia ta – jak stwierdził - była już przedmiotem rozstrzygnięcia orzekającego w sprawie Sądu Okręgowego, który wyrokiem częściowym z dnia 29 lipca 2008 r. uwzględnił powództwo (a nie jak błędnie podał Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oddalił powództwo) w zakresie działek nr 4/4, 4/5 i 4/20 przyjmując, że powodowa Spółdzielnia, a wcześniej jej poprzedniczka prawna Spółdzielnia Mieszkaniowa [...], były użytkownikami spornych działek zarówno w dniu 5 grudnia 1990 r. jak i w dniu 31 grudnia 1996 r. Sąd Okręgowy ustalił wówczas także, że w latach 1992 do 1995 strona pozwana (wcześniej Zarząd Dzielnicy W.) zawierała wielokrotnie z powódką porozumienia co do uregulowania stanu prawnego spornych działek. Aktem notarialnym z dnia 28 grudnia 1995 r. zobowiązała się do ustanowienia użytkowania wieczystego na rzecz powódki do dnia 31 grudnia 1996 r. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 4 sierpnia 2009 r. wyrok ten został uchylony i sprawa przekazana Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Przyczyną uchylecia wyroku przez Sąd Apelacyjny, który podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że stronie powodowej przysługuje prawo użytkowania spornych gruntów, było nie dokonanie koniecznych ustaleń odnośnie do tego z czyich środków

wzniesione zostały obiekty znajdujące się na działkach podlegających oddaniu w użytkowanie wieczyste Spółdzielni.

W ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustalił, że mocą decyzji wstępnej z dnia 11 kwietnia 1978 r. działki ewidencyjne nr 4/4 i 4/5 z obrębu 1-10-27 (do których roszczenia zgłasza interwenient uboczny Pasaż Handlowy [...]) oraz działki z obrębu 1-10-29 nr 4/20 (przedmiot zainteresowania interwenienta ubocznego Z. S. i nr 4/9 (objęta roszczeniami interwenienta ubocznego K. B.) zostały oddane w użytkowanie wieczyste na rzecz Spółdzielni Budowlano Mieszkaniowej [...], której następcą prawnym jest powodowa Spółdzielnia. Działki 4/4 i 4/5 są użytkowane przez Pasaż Handlowy, który wybudował na nich pawilon handlowy. Również naniesienia na działkach nr 4/20 - użytkowanej przez Z. S. i nr 4/9 - użytkowanej przez K. B., w postaci odpowiednio budynku murowanego handlowo - usługowego i budynku stacji sprzedaży i obsługi samochodów nie pochodzą od powoda. Wniosek o przyznanie prawa użytkowania wieczystego tych działek został zgłoszony przed 31 grudnia 1996 r. Grunty te nie zostały oddane Spółdzielni w użytkowanie wieczyste na podstawie umowy, ani na podstawie decyzji. Opłaty na rzecz pozwanego były uiszczane przez Spółdzielnię na poczet przyszłego prawa użytkowania wieczystego. Brak jest natomiast jakichkolwiek dokumentów świadczących o uiszczeniu przez powódkę opłat z tytułu użytkowania. Niezależnie o tego - jak wskazał Sąd Okręgowy - w świetle art. 3 ust. 3 w zw. z art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (jedn. tekst Dz.U. z 1969 r., Nr 22, poz. 159) pod jej rządami nie było prawnej możliwości uzyskania przez spółdzielnie mieszkaniowe ograniczonego prawa rzeczowego w postaci użytkowania, spółdzielnia mogła otrzymać grunt tylko w użytkowanie wieczyste. Oddanie powódce gruntów w użytkowanie byłoby więc działaniem sprzecznym z ustawą. W tej sytuacji Sąd Okręgowy zaniechał rozważania dalszych przesłanek z art. 204 u.g.n., w szczególności za niecelowe uznał szacowanie wartości budynków wzniesionych na spornych gruntach.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła apelacją strona powodowa zarzucając naruszenie art. 204 u.g.n. przez jego niezastosowanie.

Po uzupełnieniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym powódka w piśmie z dnia 25 września 2012 r. sprecyzowała wniosek apelacji wskazując istotne elementy oświadczenia woli pozwanego oraz żądając odpłatnego przeniesienia własności budynków i wniosła o stwierdzenie, że wyrok wydany w tej sprawie zastępuje umowę o ustanowieniu prawa użytkowania wieczystego, stanowiąc podstawę wpisu praw Spółdzielni do ksiąg wieczystych.

Pozwani i interwenienci uboczni w odpowiedzi na apelację podtrzymali zarzut braku podstaw uwłaszczenia powódki na podstawie art. 204 u.g.n. Zarzucili przedawnienie roszczenia powódki o ustanowienie na podstawie decyzji z dnia 11 kwietnia 1978 r. prawa użytkowania wieczystego co do działek nim objętych.

Sąd Apelacyjny, oddalając zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 maja 2013 r. apelację powódki w zakresie działek nr 4/5, 4/9 i 4/20 (postępowanie co do działki nr 4/4 zostało zawieszono postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 18 lutego 2013 r.) stwierdził, że nie zasługuje ona na uwzględnienie z uwagi na przedawnienie roszczenia powódki.

Sąd Apelacyjny dokonał określenia żądania powódki wskazując, że domagała się ona w tej sprawie realizacji przez pozwanego zobowiązań wynikających z faktu oddania jej w użytkowanie wieczyste działek objętych wcześniej wymienionymi prawomocnymi decyzjami o ustawieniu użytkowania wieczystego. W oparciu o te decyzje powódka ponosiła na rzecz Skarbu Państwa, a potem na rzecz pozwanego stosowne opłaty, a przede wszystkim realizowała na oddanych jej gruntach szereg inwestycji przyczyniając się do rozwoju miasta i jego infrastruktury. Wystąpienie przez powódkę z takim żądaniem nie może być co do zasady uznane, nawet w zderzeniu z roszczeniami interwenientów ubocznych, którzy inwestując środki w budowę obiektów użytkowych powinni liczyć się z roszczeniami Spółdzielni, za nadużycie prawa. Podkreślił fakt, że pozwany przez wiele lat w toku procesu (toczącego się od stycznia 1997 r.) nie negocjował zasadności roszczeń powódki. Na przeszkodzie ich realizacji stanęło zaniechanie Skarbu Państwa, a następnie Gminy w zakresie udokumentowania stanu faktycznego i prawnego spornych gruntów. Z akt sprawy wynika bowiem, że chociaż decyzja o oddaniu powódce w użytkowanie wieczyste gruntów objętych

wyrokiem zapadła dnia 11 kwietnia 1978 r., to mapa obrębu 1-10-27 wykonana została w roku 1997 r., a podział gruntów z obrębu 1-10-29 dokonany został w 1998 r., zaś kwestię jakie grunty objęte są tą decyzją wyjaśniła dopiero opinia biegłego z dnia 2 maja 2005 r., uzupełniona w 2006 r. Sąd Apelacyjny zaakceptował stanowisko Sądu Okręgowego odnośnie do braku podstaw do uwzględnienia żądania Spółdzielni w oparciu o art. 204 u.g.n. uznając je za nieuzasadnione w sytuacji, gdy Spółdzielnia nie legitymuje się w odniesieniu do spornych gruntów ani umową w formie aktu notarialnego o oddaniu ich w użytkowanie, ani też decyzją administracyjną ustawiającą takie użytkowanie. Za uzasadniony uznał natomiast zarzut apelującej zaniechania przez Sąd Okręgowy oceny jej roszczeń, jako wynikających wprost z prawomocnej decyzji z dnia 11 kwietnia 1978 r. o oddaniu gruntów w użytkowanie wieczyste. Podzielił pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższego w wyroku z dnia 14 marca 2003 r., V CKN 1800/00 (OSNC 2004, nr 5, poz. 87), że decyzje ostateczne o oddaniu gruntu w użytkowanie wieczyste, wydane przed wejściem w życie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami stanowią nadal podstawę zawarcia umowy o użytkowanie wieczyste i przytaczając zawartą w tym wyroku argumentację stwierdził, że na podstawie takiej decyzji organ administracji państwowej jest nadal zobowiązany do zawarcia z adresatem decyzji i na warunkach w niej wskazanych umowy, a adresat decyzji ma roszczenie o jej zawarcie.

Jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego roszczenie powódki o zobowiązanie pozwanej Gminy do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu użytkowania wieczystego gruntów uległo przedawnieniu, zgodnie z zarzutem strony pozwanej zgłoszonym w postępowaniu apelacyjnym, w piśmie z dnia 14 stycznia 2013 r. Jest to roszczenie majątkowe, które przedawnia się w dziesięcioletnim terminie określonym w art. 118 § 1 k.c., liczonym od dnia jego wymagalności, która nastąpiła wraz z uprawomocnieniem się decyzji z dnia 11 kwietnia 1978 r. Nr T IV 610/2-67-71/78 BB, a więc najpóźniej z końcem 1978 r. Wszelkie powołane przez powódkę w odpowiedzi na zarzut przedawnienia oświadczenia pozwanego, decyzje i ugody pochodzą z okresu, w którym termin przedawnienia już upłynął i nie mogą stanowić uznania roszczenia. Również decyzja o zmianie ostatecznej decyzji z 11 kwietnia

1978 r. pochodząca z 1996 r. wydana została po upływie przedawnienia i nie mogła spowodować przerwy jego biegu zgodnie z art. 123 § 1 pkt 2 k.c.

W skardze kasacyjnej wniesionej przez powódkę od wyroku Sądu Apelacyjnego skarżąca zarzuciła:

1/ w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania naruszenie:

- art. 386 § 6 k.p.c. na skutek nieuwzględnienia związania Sądu Apelacyjnego ocena prawną wyrażoną w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 4 sierpnia 2009 r., odnośnie do spełnienia przez powódkę przesłanki bycia użytkownikiem spornych gruntów w rozumieniu art. 204 ust. 1 u.g.n. i niewykonania wskazań zawartych w uzasadnieniu tego wyroku co do ustalenia wartości obiektu na działce nr 4/5,

- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewypełnienie wymogów co do uzasadnienia wyroku odnośnie do wykładni oświadczenia woli pozwanego zawierającego zarzut przedawnienia roszczenia z art. 204 ust. 1 u.g.n. i art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 232, art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. przez brak odniesienia się do całokształtu materiału dowodowego i wadliwe ustalenie w oparciu o decyzję z 1978 r., a nie decyzję z 21 sierpnia 1989 r. wymagalności roszczenia, a w konsekwencji przyjęcie, że roszczenie w dniu wytoczenia powództwa było przedawnione,

- art. 227 i art. 386 § 6 k.p.c. przez nieustalenie faktów dotyczących wysokości odpłatności za obiekt na działce nr 4/5,

- art. 385 k.p.c., w zw. z art. 386 § 6 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 227 k.p.c. w zw. z art. 386 k.p.c. przez oddalenie apelacji przy jednoczesnym naruszeniu wymienionych przepisów;

2/ w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego naruszenie:

- art. 204 ust. 1 u.g.n. przez niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie apelacji,

- art. 117 § 2 zd. 1 k.c., art. 65 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie przez przyjęcie, że pozwany uchylił się od zaspokojenia roszczenia przez zgłoszenie zarzutu przedawnienia roszczenia wynikającego z decyzji administracyjnej,

- art. 117 ust. 1 k.c., art. 118 k.c., art. 120 § 1 k.c., art. 123 § 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powoda wynikające z decyzji administracyjnej było przedawnione w dniu wytoczenia powództwa podczas, gdy decyzja administracyjna pochodzi z sierpnia 1998 r., przy dziesięcioletnim okresie przedawnienia,

- art. 5 k.c. i art. 117 ust. 2 zd. 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie wskutek zaniedbania zbadania zarzutu przedawnienia pod kątem nadużycia prawa,

- art. 65 k.c. w zw. z art. 56 k.c., art. 117 § 2 zd. 1 k.c., art. 123 § 1 pkt 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na niestwierdzeniu zrzeczenia się przez pozwanego zarzutu przedawnienia.

Wnosiła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadnie zarzuca strona skarżąca naruszenie przepisu art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn pominięcia przez Sąd Apelacyjny przy orzekaniu części materiału zebranego w sprawie, co nie pozwala na dokonanie w postępowaniu kasacyjnym kontroli należytego zastosowania prawa materialnego w odnośnym niżej wskazanym zakresie.

Użyte w art. 382 k.p.c. pojęcie „materiału zebranego w postępowaniu” ma znaczenie szersze niż ustalona w sprawie podstawa faktyczna. Obejmuje ono także takie elementy jak podstawa faktyczną powództwa, oświadczenia stron, w tym zarzuty stron, wyniki postępowania dowodowego oraz inne czynności procesowe, działania i zdarzenia.

Sąd Apelacyjny wykorzystując wynikającą z art. 382 k.p.c. możliwość poszerzenia materiału zebranego w sprawie, materiał ten ostatecznie przy rozstrzygnięciu pominął, co mogło mieć wpływ na ocenę kwestii przedawnienia roszczenia powódki, a tym samym na wynik sprawy. Dotyczy to w szczególności nie rozwiniętego szerzej ustalenia, że decyzja z dnia 11 kwietnia 1978 r., oddająca powódce przedmiotowe działki w użytkowanie wieczyste wraz z uprawomocnieniem się której - jak przyjął Sąd Apelacyjny - roszczenie to stało się

wymagalne, została zmieniona decyzją z dnia 21 sierpnia 1989 r., a następnie decyzją z 1996 r. Całkowicie pominał też Sąd Apelacyjny zarzut powódki, że podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia nastąpiło w okolicznościach objętych hipotezą art. 5 k.c. Już te względy uzasadniają uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Ocena, czy w rozpoznawanym przypadku zachodzi podstawa do zastosowania art. 5 k.c. ma charakter zindywidualizowany, jej podstawę stanowi całokształt okoliczności danej sprawy. Przedmiotem oceny zachowania dłużnika z punktu widzenia zasad współżycia jest takie zachowanie, które miało wpływ na upływ terminu przedawnienia. Z negatywną oceną, skutkującą nieuwzględnieniem zarzutu przedawnienia spotkać się powinno zachowanie dłużnika polegające na wyrabianiu w wierzycielu, w celu doprowadzenia do przedawnienia jego roszczenia, błędnego przekonania, że chce roszczenie zaspokoić (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13, nie publ.).

Wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu apelacyjnego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji ocena prawna ma moc wiążącą w dalszym postępowaniu o tyle, o ile - jak w sprawie niniejszej - ustalenia faktyczne dokonane przez sąd pierwszej instancji po ponownym rozpoznaniu sprawy pokrywają się ze stanem faktycznym rozważanym przez sąd apelacyjny. Stan takiego związania, przy niezmienionym stanie faktycznym i prawnym istnieje także w stosunku do ponownie orzekającego w sprawie Sądu Apelacyjnego.

Wynikającej z art. 386 § 6 k.p.c. zasadzie związania niewątpliwie uchybił Sąd Apelacyjny pomijając ocenę prawną i wskazania tego Sądu wyrażone w wyroku z dnia z dnia 4 sierpnia 2009 r., w którym przyjęto, że powód posiadał w dacie 5 grudnia 1990 r. status użytkownika gruntu stanowiącego własność Gminy i użytkowanie to nie wygasło, co stanowi przesłankę uwzględnienia jego roszczenia o ustanowienie użytkowania wieczystego na podstawie art. 204 u.g.n. Nie zostały też wbrew nakazowi wynikającemu z tego przepisu wykonane wskazania poprzedniego wyroku Sądu Apelacyjnego dotyczące ustalenia z czyich środków zostały wzniesione budynki na przedmiotowych działkach.

Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej nie jest jednak związany oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania, wyrażonymi w uzasadnieniu orzeczenia sądu drugiej instancji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 1998 r., I CKN 595/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 211), a co za tym idzie nawet naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 386 § 6 k.p.c. przez nieuwzględnienie przy ponownym rozpoznaniu sprawy wiążących go ocen, nie stoi na przeszkodzie uznaniu przez Sąd Najwyższy, że zaskarżony skargą kasacyjną wyrok tego sądu odpowiada prawu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2001 r., I PKN 183/00, OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 411).

Sytuacja taka w zakresie objętym podniesionym przez powódkę zarzutem naruszenia art. 386 § 6 k.p.c. zachodzi w niniejszej sprawie, w której dokonana w zaskarżonym wyroku ocena roszczenia powódki pod kątem przesłanki posiadania przez nią statusu użytkownika gruntu odpowiada prawu. Podzielić należy wyrażone w tej kwestii w przez Sąd Apelacyjny w obecnym rozpoznaniu sprawy stanowisko, że prawo użytkowania w warunkach art. 204 u.g.n. mogło powstać na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego lub decyzji administracyjnej. Powódka, którą obciążał ciężar dowodu w tym zakresie nie wykazała, że takie dokumenty przyznające jej formalnie prawo użytkowania zostały sporządzone i istniały. Jako błędne ocenić należy zapatrywanie Sądu Apelacyjnego wyrażone w wyroku z dnia 9 sierpnia 2009 r., że dostateczną i wystarczającą podstawą do oceny, że powód miał status użytkownika stanowią decyzje z dnia 11 kwietnia 1978 r. o ustanowieniu wieczystego użytkowania i z dnia 21 sierpnia 1989 r. w sprawie aktualizacji opłat za użytkowanie wieczyste. Powódka nie twierdziła w sprawie, że kiedykolwiek wydana została decyzja o ustanowieniu na jej rzecz użytkowania. Natomiast samo stwierdzenie istnienia decyzji o naliczeniu opłat za użytkowanie może stanowić podstawę ustalenia istnienia tego prawa wówczas jedynie, gdy zostało wykazane powstanie tego prawa w sposób formalny i niewadliwy.

Dalsze sformułowane w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego dotyczą kwestii przedawnienia roszczenia powódki w różnych jego aspektach.

Zgodnie z art. 117 § 1 k.c., przedawnieniu ulegają roszczenia majątkowe, definiowane jako możliwość żądania od konkretnej osoby określonego zachowania. Jak wskazał Sąd Apelacyjny powódka od początku domagała się wykonania przez pozwanego zobowiązań wynikających z faktu oddania jej przedmiotowych działek w użytkowanie wieczyste prawomocnymi decyzjami administracyjnymi o skutkach cywilnoprawnych, a jej roszczenie w tej postaci, które nie mogło być uwzględnione na podstawie art. 204 u.g.n. i 208 u.g.n., powinno być rozpoznane jako wynikające wprost z decyzji o ustanowieniu na jej rzecz użytkowania wieczystego. W konsekwencji trafnie uznał, nie naruszając przy tym art. 65 § 1 k.c., że zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia odnosi się do tego roszczenia, objętego w zakresie jego istotnych elementów twierdzeniami pozwu, niezależnie od tego jak było ono wcześniej kwalifikowane pod względem prawnym.

Majątkowe roszczenie powódki podlega przedawnieniu stosownie do art. 117 § 1 k.c. Wobec braku przepisu szczególnego określającego zdarzenie, z jakim łączyć należy początek jego biegu zastosowanie ma w tym wypadku przepis ogólny art. 120 k.c., zgodnie z którym bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, gdy stało się ono wymagalne. Wymagalność zależy w tej sytuacji od podjęcia przez powódkę jako wierzyciela określonej czynności (art. 120 § 1 zd. 2) w postaci żądania wykonania przez pozwanego jako dłużnika świadczenia w formie złożenia oznaczonego oświadczenia woli. Zgodnie z art. 455 k.c., jeżeli termin wykonania nie wynika z umowy, ani z natury zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Określenie terminu jako niezwłoczny zależy od indywidualnych okoliczności właściwych dla danego zobowiązania. W każdym jednak razie powinno ono uwzględniać czas potrzebny wierzycielowi do dokonania wezwania dłużnika oraz czas konieczny dłużnikowi, działającemu z należytą starannością do wykonania zobowiązania. Rozstrzygnięcie przez Sąd Apelacyjny o wymagalności roszczenia powódki bez uwzględnienia powyższych zasad narusza art. 120 k.c.

Nie ma podstaw by podważyć stanowisko Sądu Apelacyjnego, że jedynie uznanie dokonane przed upływem terminu przedawnienia przerywa jego bieg, jednak, jak trafnie podnosi skarżąca, błędem Sądu Apelacyjnego rozstrzygającego o przedawnieniu dochodzonego przez nią roszczenia było poprzestanie na tej

konstatacji bez rozważenia, czy datowane po 1988 r. tj. po upływie przyjętego terminu przedawnienia i kwalifikujące się jako uznanie właściwe „oświadczenia pozwanego (jego poprzednika prawnego), decyzje i ugody” obejmowały wolę zrzeczenia się zarzutu przedawnienia, z tym skutkiem, że po każdym zrzeczeniu termin przedawnienia rozpoczynał bieg od nowa. Przedwczesne z tych względów uznanie, że roszczenie powódki na podstawie art. 118 k.c. uległo przedawnieniu musi być ocenione jako podjęte z naruszeniem tego przepisu oraz art. 123 § 1 pkt 2 k.c.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.